

University of Groningen

Redactioneel: Wat is de kwaliteit van pro Justitia rapportages?

Hummelen, Ko

Published in:
Expertise en Recht

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2016

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Hummelen, K. (2016). Redactioneel: Wat is de kwaliteit van pro Justitia rapportages? *Expertise en Recht*, 2016(6), 241-242.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Redactioneel

Ko Hummelen*

Wat is de kwaliteit van pro Justitia rapportages?

Recent verstuurde het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) het onderzoeksrapport *Zicht op de kwaliteit van ambulante pro Justitia rapportages* aan zijn ketenpartners en aan rapporteurs pro Justitia.¹ In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de kwaliteit van PJ-rapportages in de periode 2007-2015. Er is een steekproef van 445 rapportages onderzocht, waarvan ongeveer de helft jeugd- en de andere helft volwassenenrapportages. Een van de uitkomsten van het onderzoek is dat 'het overgrote deel van de rapportages (97,1%) van voldoende kwaliteit is, zoals bepaald aan de hand van vooraf vastgestelde objectieve criteria en definities'.

Deze zeer positieve uitkomst maakt de lezer nieuwsgierig naar welke deze criteria zijn en tevens naar welke werkwijze is gehanteerd. Het rapport vermeldt hierover het volgende. Het gaat bij dit onderzoek om de *formele* kwaliteit van de rapportage. De criteria, zoals aangegeven door de auteurs, voor deze kwaliteit zijn a) de verantwoording van het onderzoek, b) de opbouw, eenduidigheid, samenhang en consistentie van de rapportage, en c) de begrijpelijkheid, uitleg en onderbouwing van uitspraken binnen de rapportage. Inhoudelijke aspecten, zoals de juistheid van de diagnostiek of van getrokken conclusies, vallen buiten het bestek van de formele kwaliteit.

De formele kwaliteitscriteria van een rapportage zijn beoordeeld aan de hand van de STER-NV (Standaard Evaluatie Rapportages pro Justitia-Nieuwe Versie). Dit instrument bevat zes domeinen waaronder *Vorm* (bijvoorbeeld het item: 'Voorkomt de rapporteur letterlijke herhalingen?') en *Functioneren ten tijde van het tenlastegelegde* (bijvoorbeeld: 'Wordt voldoende en begrijpelijk beschreven of er een relatie bestaat tussen de stoornis en het tenlastegelegde?' en 'Wordt een beargumenteerd en gewogen oordeel gegeven over de toerekenbaarheid?'). Elk item van de STER-NV is beoordeeld aan de hand van een driepuntenschaal: 'onvoldoende', 'voldoende' en 'uitstekend' of 'niet van toepassing'. Deze beoordeling is gedaan door studenten. Hierbij kan een stevige kanttekening worden gemaakt. Het beoordelen van sommige items, zoals bijvoorbeeld het item 'Wordt voldoende en begrijpelijk beschreven of er een relatie bestaat tussen de stoornis en het tenlastegelegde?' betreft geen formeel maar een inhoudelijk kwaliteitsaspect, en vereist een niveau aan inhoudelijke kennis waarover studenten niet beschikken. Nog onduidelijker wordt de wijze waarop de items zijn beoordeeld wanneer het in de bijlage vermelde scoringsformulier wordt geraadpleegd. In dit formulier worden niet de scoringscategorieën 'onvoldoende', 'voldoende' en 'uitstekend' gebruikt, maar respectievelijk 'slecht / nee / afwezig', 'twijfel / ten dele' en 'goed / ja / aanwezig'. Blijkbaar is de categorie 'twijfel / ten dele' omgezet naar 'voldoende'. Maar er is uiteraard wel een verschil of een item wordt beoordeeld als 'twijfel / ten dele' of als voldoende.

De beoordelingen 'onvoldoende', 'voldoende' en 'uitstekend' zijn verder omgezet naar een numerieke score waarbij 'onvoldoende' de score 1, 'voldoende' de score 6, en 'uitstekend' de score 10 krijgt. Hierdoor wordt het, aldus de onderzoekers, mogelijk om het gemiddelde te berekenen van rapport- en domeinscore op een tienpuntenschaal.² Aangegeven wordt dat een ideale rapport- en domeinscore van 10 in de praktijk niet haalbaar is. Over de

* Prof. dr. J.W. Hummelen is bijzonder hoogleraar forensische psychiatrie, Rijksuniversiteit Groningen, als psychiater verbonden aan het Expertisecentrum forensische psychiatrie 'de Boog', GGNet, Warnsveld, en redacteur van dit tijdschrift.

1. F. Leenderts, I. Berends, N. Duits, T. Rinne, *Zicht op de kwaliteit van ambulante pro Justitia rapportages. Onderzoeksrapport 2016-1*. Utrecht: NIFP/DJI, 2016.
2. Het onderzoeksverslag vermeldt dat de STER-NV een wegingsmodel bevat waarbij sommige items en domeinen zwaarder wegen dan andere. Hierover wordt in het rapport verder niets meer toegelicht.

grenzen waarbinnen de kwaliteit als voldoende wordt aangemerkt, wordt het volgende vermeld: 'De grens tussen onvoldoende en voldoende is 3,5 en de grens tussen voldoende en uitstekend is 8. Immers, het gemiddelde tussen een onvoldoende (1) en een voldoende (6) is 3,5. En het gemiddelde tussen een voldoende (6) en een uitstekende score (10) is 8. Dit houdt in dat een rapportage of domein met een score van 3,5 of hoger van voldoende kwaliteit is.' Deze berekening levert vervolgens op dat 97,1% van de rapportages van voldoende kwaliteit is.

Op deze werkwijze valt het nodige af te dingen. De driepuntenschaal (onvoldoende, voldoende, uitstekend) betreft een ordinale schaal. Elk punt is lager of hoger maar de mate waarin deze lager of hoger is, is niet vastgelegd. Door deze schaal om te zetten in een intervalschaal wordt net gedaan alsof de afstanden tussen de drie punten wel vastligt. Vervolgens wordt met deze numerieke schaal een rekenkundig gemiddelde genomen en dat leidt tot een score van 3,5 als ondergrens voor voldoende kwaliteit. Dit leidt tot de situatie dat wanneer een domein uit 8 items bestaat (zoals het domein *Functioneren ten tijde van het tenlastegelegde*), en er één item als 'uitstekend' (in wezen betekent dit alleen dat het betreffende item in het rapport adequaat wordt beschreven), drie items als 'voldoende' en vier items als 'onvoldoende' worden beoordeeld, de gemiddelde domeinscore (4,0) nog zou wijzen op een voldoende kwaliteit. Een gebruiker zal echter met een rapport zitten waaraan heel veel ontbreekt. Over de onderzochte jaren 2007-2015 worden de gemiddelde rapportcores per jaar vermeld. De scores van deze jaren variëren tussen 4,68 en 5,32.

Een redactioneel is niet bedoeld om wetenschappelijke kritiek te leveren op een enkel onderzoek. Waar het hier om gaat is dat het besproken onderzoeksrapport het beeld oproept van de slager die zijn eigen vlees keurt. Het NIFP heeft vrijwel een monopoliepositie op het gebied van rapportages en dit onderzoek roept het beeld op dat het met de kwaliteit van die rapportages wel goed zit. Dit is echter een te rooskleurig beeld gezien de methodologische problemen van het onderzoek.

Onderzoek naar de kwaliteit van PJ-rapportages is zeer gewenst, maar dan dient de onafhankelijkheid hiervan wel gewaarborgd te zijn. Een eerste stap hierbij kan bestaan uit dat het NIFP, in navolging van het WODC, bij wetenschappelijk onderzoek gaat werken met een externe begeleidingscommissie.³

1

3. WODC: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Dit is de onderzoeksafdeling van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.